

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ในประเทศไทยแม้ว่าวิชาภาษาอังกฤษถูกจัดให้เป็นทั้งวิชาบังคับและวิชาเลือกในการเรียนระดับโรงเรียนและระดับมหาวิทยาลัย แต่คนไทยส่วนใหญ่โดยเฉพาะกลุ่มวัยผู้ใหญ่หรือวัยทำงานจำนวนมากยังคงประสบปัญหาการพูดภาษาอังกฤษดังที่พบทั่วไปในปัจจุบัน ปัญหาการพูดภาษาอังกฤษในที่นี้ คือ พูดได้เพียงเล็กน้อย ไม่กล้าพูด และไม่รู้จะพูดอย่างไร ซึ่งทั้งหมดนี้ล้วนมีสาเหตุมาจากการขาดทักษะการพูดภาษาอังกฤษทั้งสิ้น ปัญหาดังกล่าวสะท้อนให้เห็นถึงวิธีการสอนภาษาอังกฤษในประเทศไทยได้อย่างชัดเจน

เมื่อพิจารณาถึงสาเหตุที่ก่อให้เกิดปัญหาการขาดทักษะการพูดภาษาอังกฤษของคนไทยที่อยู่วัยผู้ใหญ่หรือวัยทำงานแล้ว ผู้วิจัยสันนิษฐานว่าเกิดจากปัจจัยต่อไปนี้

ปัจจัยที่หนึ่ง ตั้งแต่อดีตครูที่สอนภาษาอังกฤษในประเทศไทยส่วนใหญ่ใช้วิธีสอนแบบไวยากรณ์-แปล (Grammar-Translation Method หรือ GT) (Saksit Seangboon, 2004, p. 27) วิธีสอนนี้โดยหลักการจะไม่เน้นทักษะการพูดและการฟัง หากแต่ให้ความสำคัญกับการเรียนหลักไวยากรณ์และการแปลความหมาย ซึ่งเป็นพื้นฐานสำหรับทักษะการอ่านและการเขียน (Larsen-Freeman, 2000; Richards and Rogers, 2001) จึงอาจกล่าวได้ว่าการเรียนการสอนภาษาอังกฤษในประเทศไทยที่ผ่านมาไม่ได้เน้นทักษะการพูดและการฟัง

นอกจากนี้ ครูที่สอนภาษาอังกฤษในระดับมัธยมศึกษาของประเทศไทยต่างมีเป้าหมายหลัก คือ การสอนนักเรียนเพื่อเตรียมตัวสอบเข้ามหาวิทยาลัย โดยในการสอบจะเน้นทักษะการอ่านและไวยากรณ์เป็นสำคัญ ส่งผลให้ครูละเลยการสอนทักษะการพูดภาษาอังกฤษไปโดยปริยาย (Foley, 2005, p. 231)

ปัจจัยที่สอง คือ ครูที่สอนวิชาภาษาอังกฤษจำนวนมากขาดทักษะทางภาษาอังกฤษ ซึ่งในความเป็นจริงครูถูกคาดหวังว่าน่าจะสามารถเป็นต้นแบบด้านการใช้ภาษาได้ แต่จากผลสำรวจ (ปราณี กุลละวณิชย์, เอนก กิมสุวรรณ, ปราวรณา กาลเนากุล, เขาวัดักษณ์ อภิชาติวัลลภ และ สุวาทินี สุรเสียงสังข์, 2550, น. 11; กองวิจัยทางการศึกษา, กรมวิชาการ, กระทรวงศึกษาธิการ, 2540 อ้างใน ดวงพร หนูพงษ์, 2547; <http://www.manager.co.th>) พบว่าครูผู้สอนภาษาอังกฤษ

จำนวนมากในโรงเรียนระดับประถมศึกษาเป็นผู้ที่ไม่มีวุฒิการศึกษาทางภาษาอังกฤษ ปัญหาเรื่องครูผู้สอนไม่ใช่ครูที่จบภาษาต่างประเทศโดยตรงนี้เป็นปัญหาหลักที่พบในต่างจังหวัดทุกภาค โดยเฉพาะภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่พบว่าครูผู้สอนภาษาอังกฤษทุกระดับชั้นจบไม่ตรงด้านภาษาต่างประเทศ ในขณะที่ครูที่สอนระดับมัธยมศึกษาชั้นนั้น แม้ว่าส่วนใหญ่จะจบเอกภาษาอังกฤษ แต่ก็พบว่ามีปัญหาด้านทักษะการฟังและการพูด (Roontip Promsiri, Kanchana Prapphal and Boosakorn Vijchulata, 1996, p. 86)

จากการสำรวจความคิดเห็นของครูในต่างประเทศที่สอนภาษาอังกฤษในฐานะภาษาต่างประเทศโดย Nunan (1993 อ้างใน Lazaraton, 2001, p. 110) พบว่ามีปัญหาเกิดขึ้นในห้องเรียนมากมาย เช่น นักเรียนขาดแรงจูงใจในการเรียน การใช้ภาษาแม่ และการที่นักเรียนในแต่ละห้องมีจำนวนมากจนทำให้นักเรียนมีโอกาสฝึกพูดภาษาอังกฤษได้น้อย ยิ่งไปกว่านั้น คือ การที่ครูไม่ใช่เจ้าของภาษาอาจทำให้นักเรียนไม่มีความสามารถทางภาษาอังกฤษเพียงพอหรือไม่มีความมั่นใจในการพูดภาษาอังกฤษ

ปัจจัยที่สาม คือ ภาษาอังกฤษเป็นภาษาต่างประเทศในไทย จึงส่งผลให้การสอนภาษาอังกฤษในประเทศไทยเป็นการสอนภาษาอังกฤษในฐานะภาษาต่างประเทศ (English as a Foreign Language หรือ EFL) ดังนั้นสถานการณ์การสอนภาษาอังกฤษของไทยโดยรวมจึงสอดคล้องกับผลสำรวจข้างต้น นักเรียนส่วนใหญ่มีโอกาสพูดภาษาอังกฤษเฉพาะในห้องเรียนเท่านั้น หรือแม้แต่แต่ นักศึกษาไทยที่ศึกษาในหลักสูตรนานาชาติก็มีโอกาสใช้ภาษาอังกฤษมากที่สุดเมื่ออยู่ในห้องเรียน (กมลวรรณ ชมวงษ์, 2546, น. 96) เมื่อออกมานอกห้องเรียน นักเรียนก็ใช้ภาษาไทยกลางหรือภาษาถิ่นในการสื่อสาร ส่งผลให้ขาดโอกาสฝึกทักษะการพูดภาษาอังกฤษในสถานการณ์จริง

การที่คนไทยกลุ่มที่อยู่ในวัยเรียนไม่ได้รับการฝึกทักษะการพูดภาษาอังกฤษอย่างเพียงพอ ทำให้ต้องการเรียนทักษะการพูดเพิ่มเติม ดังจะเห็นได้จากมีผลการศึกษาหลายชิ้นพบว่าคนกลุ่มนี้ต้องการเรียนทักษะการพูดเป็นอันดับหนึ่งหรือสอง (ปราณี กุลละวณิช และคณะ, 2550; ชไมพร พุทธิรัตน์, 2534; ทศนัย ไชยโกษี, 2547; ทศวรรณ นิธิเกษม, 2546; สุขุมาลัย นิลรัตน์, 2534; เสาวภาคย์ สุทธิไชย, 2537; Kusalin Pattanakittipong, 2006; Ongon Thananart, 1996a อ้างใน Ongon Thananart, 1996b, p. 69; Suthasinee Jiamsakulsak, 2005)

ผู้วิจัยเชื่อว่าครูที่สอนภาษาอังกฤษในระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาของไทยต่างก็ตระหนักถึงปัญหาด้านทักษะการพูดและพยายามหาทางแก้ไขมาอย่างต่อเนื่อง เพราะผู้วิจัยพบว่า

มีผู้นำเอาวิธีสอนภาษาต่างประเทศแบบต่างๆ มาศึกษาวิจัยมากมาย (Brown, 2000; Larsen-Freeman, 2000; Richards and Rogers, 2001) เช่น วิธีสอนแบบกลุ่มสัมพันธ์ (Community Language Learning Method หรือ CLL) (ทฤษฎีเตียวรัตน์กุล, 2526; ศรีรัตน์ กำเนิดบุญ, 2531) วิธีสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร (Communicative Language Teaching Method หรือ CLT) (กมลวรรณ นิมววรรณัง, 2536; จงกลนี้ มีมงคล, 2534) วิธีสอนแบบตอบสนองด้วยท่าทาง (Total Physical Response Method หรือ TPR) (เมธขวิน อินธิไชย, 2547; วันทนี ไพรินทร์, 2547) วิธีสอนแบบธรรมชาติ (The Natural Approach หรือ NA) (สุชาติ หล่อนกลาง, 2536; สุรพันธ์ กุศลสง, 2543) และวิธีสอนแบบฟัง-พูด (Audiolingual Method หรือ ALM) (ดูงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับวิธีสอนแบบฟัง-พูด 2.3)

สำหรับกลุ่มคนวัยทำงานนั้น ผู้วิจัยเชื่อว่าในปัจจุบันมีกลุ่มนี้จำนวนมากเป็นผู้ที่จำเป็นต้องใช้ทักษะการพูดภาษาอังกฤษในการทำงาน แม้ว่าแต่ละคนมีความจำเป็นต้องพูดเป็นภาษาอังกฤษมากน้อยแตกต่างกันไปตามสายงาน แต่การที่ไม่สามารถพูดภาษาอังกฤษได้อย่างคล่องแคล่วตามความต้องการของตนเองนั้นคงเป็นอุปสรรคในการสื่อสารบ้างไม่มากก็น้อย จากการค้นคว้าพบว่ากลุ่มคนวัยทำงานยอมรับว่าทักษะการพูดภาษาอังกฤษมีความสำคัญมากเพราะสะท้อนให้เห็นถึงภาพลักษณ์ของบริษัท (Ruja Pholsaward, 1993) แต่ปัญหาที่เกิดขึ้นในลำดับต้นๆ คือ คนกลุ่มนี้ขาดทักษะการพูดภาษาอังกฤษ (จิตรลดา บุญใจเพชร, 2535 อ้างใน Vipada Poonsakvorasan, 2006, p. 8; Chakrit Phaisuwan, 2006; Chirdchai Rattanamaytanon, 2002; Chonrat Thanasontikool, 2006; Natawat Tadaamornkul, 2005; Saowalak Werakanto, 2003; Yuwadee Kidsom, 2001)

จากปัญหาที่เกิดขึ้นนี้นำไปสู่ประเด็นที่ว่า “ทำอย่างไรจึงจะสามารถพัฒนาทักษะการพูดภาษาอังกฤษของคนไทยวัยทำงานที่มีความรู้ทางภาษาอังกฤษระดับต้นให้ดีขึ้นได้”

ในความเห็นของผู้วิจัย วิธีสอนหนึ่งที่สามารถแก้ไขปัญหาคารขาดทักษะการพูดของคนวัยทำงาน คือ วิธีสอนแบบฟัง-พูด (Audiolingual Method หรือ ALM) ถึงแม้ว่าวิธีสอนนี้จะไม่ได้ได้รับความนิยมในซีกโลกตะวันตกในปัจจุบัน แต่ผู้วิจัยเห็นว่าวิธีนี้มีจุดเด่นหลายประการที่เหมาะสมกับสภาพสังคมไทย (ดู 2.5) และจากการงานวิจัยที่ผ่านมาของผู้วิจัยพบว่าการสอนทักษะการพูดภาษาอังกฤษให้คนวัยทำงานด้วยวิธีสอนแบบฟัง-พูดได้ผลเป็นที่น่าพอใจ (ปวีถัย บุญปก และ วิชชุดา ชุนหนู, 2550) ประกอบกับการศึกษาค้นคว้าที่พบว่าในการสอนทักษะการพูดภาษาอังกฤษให้คนวัยทำงานนั้น มีการวิจัยด้วยวิธีสอนแบบตรง (Direct Method หรือ DM) (Narisara Maythayasakul, 2003) แต่ผู้วิจัยยังไม่พบงานวิจัยที่นำวิธีสอนแบบฟัง-พูดไปศึกษาการพัฒนา

ทักษะการพูดกับกลุ่มคนวัยทำงาน ดังนั้นในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยจึงต้องการขยายขอบเขตการศึกษาให้กว้างขึ้นโดยการเพิ่มจำนวนกลุ่มตัวอย่างให้มากขึ้น กลุ่มตัวอย่างทั้งหมดเป็นบุคลากรสำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ทำพระจันทร์ ที่มีความรู้ภาษาอังกฤษระดับต้น แต่ขาดทักษะการพูดภาษาอังกฤษ

กลุ่มตัวอย่างในการศึกษานี้มี 2 กลุ่ม ซึ่งใช้หน้าที่ที่รับผิดชอบเป็นเกณฑ์ในการแบ่ง คือ “กลุ่มบรรณารักษ์” และ “กลุ่มเจ้าหน้าที่” (ดู 3.1) โดยกลุ่มบรรณารักษ์เป็นกลุ่มที่มีหน้าที่รับผิดชอบสูงกว่ากลุ่มเจ้าหน้าที่ การที่ผู้วิจัยนำปัจจัยด้านหน้าที่ที่รับผิดชอบมาเป็นตัวแปรในการศึกษานี้ เพราะเชื่อว่ากลุ่มที่มีหน้าที่รับผิดชอบสูงกว่าจะมีพัฒนาการทางภาษาสูงกว่ากลุ่มที่มีหน้าที่รับผิดชอบต่ำกว่า ทั้งนี้ งานวิจัยหลายชิ้นแสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ของตำแหน่งงานและการใช้ภาษาว่าผู้ที่มีตำแหน่งงานหรือมีอาชีพสูง สามารถใช้ภาษาได้ดีกว่าผู้ที่มีตำแหน่งงานหรือมีอาชีพต่ำกว่า (Boonruang Chunsuvimol, 1993; Beebe, 1974) (ดู 2.4) นอกจากนี้ ผู้วิจัยต้องการสำรวจความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างทั้ง 2 กลุ่ม ใน 3 ประเด็น ได้แก่ 1) ความคิดเห็นที่มีต่อทักษะการพูดภาษาอังกฤษของตนเอง 2) ความคิดเห็นที่มีต่อภาษาอังกฤษ และ 3) ความคิดเห็นที่มีต่อวิธีสอนแบบฟัง-พูด เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นก่อนเรียนและหลังเรียนทั้งในกลุ่มเดียวกันและระหว่างกลุ่ม ซึ่งผู้วิจัยได้สำรวจความคิดเห็นในรูปของแบบสอบถาม (ดูภาคผนวก)

การศึกษานี้จะนอกเหนือจากจะเป็นแนวทางหนึ่งในการพัฒนาทักษะการพูดภาษาอังกฤษของคนไทยวัยทำงานแล้ว ยังเป็นการพัฒนาความสามารถของบุคลากรมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ด้วย

1.2 วัตถุประสงค์การวิจัย

1.2.1 เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบพัฒนาการด้านทักษะการพูดภาษาอังกฤษของผู้เรียนผู้ใหญ่กลุ่มบรรณารักษ์และกลุ่มเจ้าหน้าที่ห้องสมุดที่เรียนด้วยวิธีสอนแบบฟัง-พูด

1.2.2 เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อทักษะการพูดภาษาอังกฤษของตนเอง ต่อภาษาอังกฤษ และต่อวิธีสอนแบบฟัง-พูด ทั้งก่อนและหลังการเรียน

1.3 สมมติฐานของการวิจัย

1.3.1 กลุ่มตัวอย่างทั้ง 2 กลุ่ม มีทักษะการพูดภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารดีขึ้นภายหลังการเรียนด้วยวิธีสอนแบบฟัง-พูด

1.3.2 กลุ่มบรรณารักษ์มีพัฒนาการด้านทักษะการพูดภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร ดีกว่ากลุ่มเจ้าหน้าที่ภายหลังที่เรียนด้วยวิธีสอนแบบฟัง-พูด

1.3.3 กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นต่อทักษะการพูดภาษาอังกฤษของตนเอง ต่อ ภาษาอังกฤษ และต่อวิธีสอนแบบฟัง-พูด ดีขึ้นภายหลังการเรียน

1.4 ขอบเขตของการวิจัย

1.4.1 การศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยศึกษาเฉพาะบุคลากรสำนักหอสมุด มหาวิทยาลัย ธรรมศาสตร์ ท่าพระจันทร์ โดยศึกษาเฉพาะตัวแปรเรื่องหน้าที่รับผิดชอบเท่านั้น

1.4.2 การศึกษาครั้งนี้ไม่ศึกษาเรื่องความถูกต้องด้านการออกเสียงภาษาอังกฤษ

1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1.5.1 ผลการวิจัยเป็นแนวทางในการสอนทักษะการพูดสำหรับคนวัยทำงานต่อไป

1.5.2 ผลการวิจัยเป็นแนวทางในการพัฒนาวิธีสอนทักษะการพูดของครูผู้สอน ภาษาต่างประเทศ โรงเรียน สถาบันสอนภาษา และผู้ที่เกี่ยวข้องในการจัดหลักสูตรเพื่อสอนคนวัย ทำงาน

1.5.3 ผลการวิจัยเป็นแนวทางแก่ผู้สนใจในการศึกษาค้นคว้าและทำการวิจัยเกี่ยวกับ ภาษาศาสตร์เชิงการสอนภาษาต่อไป

1.6 นิยามศัพท์เฉพาะ

วิธีสอนแบบฟัง-พูด วิธีสอนภาษาต่างประเทศแบบฟัง-พูดที่นำหลักการและเทคนิคการ สอนจากวิธีสอนอื่นๆ มาผสมผสานกัน (ดู 2.5)

การสอนแบบควบคุม การสอนด้วยวิธีสอนแบบฟัง-พูดที่ใช้เทคนิค 4 อย่างตามลำดับต่อไปนี้ การฝึกพูดซ้ำ การฝึกแบบเพิ่มส่วนประโยค การฝึกแบบลูกโซ่ และการ ท่องจำบทสนทนา ในตอนท้ายของแต่ละบทสนทนาจะมีแบบฝึกหัด เพื่อทดสอบทักษะการพูด โดยใช้เทคนิคการแทนที่คำในช่องว่างเพียง

ช่องเดียว และเทคนิคการแทนที่คำในช่องว่างหลายๆ ที่ ซึ่งกลุ่มตัวอย่างต้องใช้คำศัพท์ที่ผู้วิจัยกำหนดให้เท่านั้น (ดู 3.4.3)

การสอนแบบกึ่งควบคุม การสอนด้วยวิธีสอนแบบฟัง-พูด แบบเดียวกับการสอนแบบควบคุม แต่ในการทำแบบฝึกหัดทำแบบทดสอบ กลุ่มตัวอย่างสามารถเลือกใช้คำศัพท์ที่ผู้วิจัยกำหนดให้ หรือใช้คำศัพท์จากความรู้ทางภาษาอังกฤษที่มีอยู่เดิมก็ได้ (ดู 3.4.3)

ความรู้เดิม ความรู้ทางภาษาอังกฤษทั้งด้านไวยากรณ์และคำศัพท์ ที่กลุ่มตัวอย่างมีอยู่ก่อนการเรียนด้วยวิธีสอนแบบฟัง-พูด

ความรู้จากการเรียนที่ผ่านมา ความรู้ทางภาษาอังกฤษที่กลุ่มตัวอย่างได้เรียนรู้เพิ่มเติมในระหว่างการเรียนด้วยวิธีสอนแบบฟัง-พูด